

M I C A L E T T E A T R E

Propostes didàctiques

La Princesa Neus i la Cuca Fera

Elaborades per Josep A. Fluixà

LA PRINCESA NEUS I LA CUCA FERA

D E S C R I P C I Ó

Autor: *Josep Ballester.*

Il·lustracions: *Almar.*

Edicions Bromera/Alzira, 1999

Col·lecció: «MICALET TEATRE», núm. 15

Format: 20,5×13 cm, 96 pàgs.

Enquadernació en rústica. Impressió en blanc i negre.

Edat: a partir de 8 anys. Encara que la seua representació escènica, potser, siga més adequada per als xiquets i xiquetes de més de deu anys, no hem d'oblidar que aquest text teatral és també un text literari i, com a tal, es pot llegir independentment de la seua escenificació. En conseqüència, pel seu contingut senzill i per la seua estructura narrativa és un llibre apte per a ser llegit pels alumnes del segon i tercer cicle de primària que gaudiran completament de la seua fantasia.

RESUM ARGUMENTAL

Laura Desig de Xocolate, una espècie de narradora contacontes, inicia el relat dels fets que, a continuació, es representen a escena. D'aquesta manera, comença una història ambientada al País d'Arròs amb Panses, un país on tot el món viu feliç, però on, una nit, unes ombres sinistres roben el Llibre de les Anotacions. Naturalment, amb aquest robatori les coses canvien. Els habitants comencen a patir la desgràcia i la tristesa, perquè els falta el llibre on escriuen tots els seus somnis, els desitjos i les esperances que després es fan realitat.

La princesa Neus Somni de Canesú, per exemple, no pot veure el joglar Bonifaci de qui està enamorada perquè el Bruixot Carabassot l'ha embruixat i convertit en una ombra. El pobre rodamón només pot recuperar la figura humana una nit cada trenta dies, i la princesa es veu obligada a suportar les insinuacions del ministre Carracuca, que es vol casar amb la princesa per aconseguir ser el rei del país. De fet, aquest personatge és l'autèntic instigador del robatori. Però la princesa no li fa cas i amb l'ajuda dels seus amics, els follets, i amb la col·laboració de les bruixes, intenta recuperar el llibre furtat. S'acabaven, a partir d'aleshores, nombroses aventures.

Buscaran tots junts el peixet Nicolau que els mostrarà la manera de salvar el país d'Arròs amb Panses de l'oblit, de la por i del silenci. S'hauran d'enfrontar amb la Cuca Fera, un personatge sinistre que habita en una cova, però, abans hauran de superar l'obstacle de travessar l'aiguamoll de Quetristqueemtrobe. Un paratge d'on, si es deixen véncer pel desànim, no aconseguiran eixir mai, però no perden del tot l'esperança i poden eixir-se'n.

Finalment, la princesa Neus s'enfronta amb la Cuca Fera, que és, al mateix temps, una personificació del bruixot Carabassot i del ministre Carracuca. Per sort, la princesa venç en superar unes proves d'intel·ligència que transformen la Cuca Fera en la Cuca Amable. D'aquesta manera, recobren el llibre dels Desitjos i la felicitat retorna al País d'Arròs amb Panses. Les ombres embruixades tornen a ser les persones que abans eren i el joglar Bonifaci és alliberat.

TEMA I INTERÉS DEL LLIBRE

El tema d'aquesta obra de teatre infantil desenvolupa el tema clàssic de l'eterna lluita del bé contra el mal, representat aquest en les personificacions diverses d'un mateix personatge el ministre Carracuca, el bruixot Carabassot i la Cuca Fera: una

lluita caracteritzada per molts aspectes i que, en la història narrada a *La princesa Neus i la Cuca Fera*, es planteja, alhora, com una defensa dels valors de la fantasia i de les il·lusions personals enfront d'una realitat marcada pels interessos polítics de determinades persones obsessionades amb el poder.

Per tant, l'obra transmet un missatge ètic i didàctic adequat a les preocupacions i els interessos dels lectors d'aquestes edats de plena consciència infantil i, alhora, ho fa d'una manera atractiva, perquè l'estructura de l'acció recorda la forma tradicional dels contes populars i fantàstics. Una estructura que es veu reforçada amb la inclusió de textos poètics i un ús sovintejat de jocs de paraules i de referents de llenguatge quotidià. D'aquesta forma s'aconsegueix també l'objectiu principal de tot llibre: fomentar el plaer de la lectura i crear, a poc a poc, l'hàbit lector.

Però, a pesar d'aquesta senzillesa, a *La princesa Neus i la Cuca Fera* trobem, com és lògic, altres aspectes també d'interès, que —sobretot si se'n fa un ús escolar del llibre— poden provocar o suggerir la reflexió dels lectors sobre temes tan diversos com els següents:

—El valor de la defensa i conservació dels tresors comuns d'una societat: el patrimoni artístic i cultural.

—El plaer del joc i de les paraules.

—L'ús i l'actualització dels elements significatius de la cultura popular de cada poble.

—La necessitat de justificar i excusar els actes propis davant dels altres.

—La importància de l'enginy i la intel·ligència per a solucionar els problemes.

—La inutilitat de les adulacions i la saviesa de no fer-ne cas.

—La crítica a l'ànsia del poder i les estratègies que s'utilitzen per tal d'aconseguir-lo a qualsevol preu.

—La valoració moral negativa de la traïció.

—La conveniència d'assumir les pròpies responsabilitats i el fet d'assumir-les, etc.

L'AUTOR

Josep Ballester (Alzira, 1961) és professor de la Universitat de València i Vicepresident de l'Associació d'Escriptors en Llengua Catalana del País Valencià. Com a escriptor ha destacat com a poeta amb llibres destinats a lectors adults com *Passadís voraç del silenci*, *Oasi*, *Tatuatge*, *L'holandès errant* i *La mar*. També ha escrit llibres de crítica literària com els titulats *Joan Fuster: una aventura poètica*, *Temps de quarantena*, *La poesia catalana de postguerra al País Valencià* i *L'educació literària*. A més, l'any 1989 va publicar a la Biblioteca Infantil de la Conselleria de Cultura, Educació i Ciència l'obra de narrativa per a infants titulada *L'estrella dansarina*. Amb *La princesa Neus i la Cuca Fera* guanyà el Premi de Teatre Infantil Xaro Vidal – Ciutat de Carcaixent 1998.

L'IL·LUSTRADOR

Vicent Alandete Martínez, *Almar*, és llicenciat en Belles Arts per la Universitat Politècnica de València. Ha realitzat nombroses exposicions des de fa més de quinze anys i ha guanyat premis tant de fotografia com de disseny i il·lustracions. Almar fou l'encarregat de la direcció gràfica de *L'Any Tirant*, i darrerament ha dissenyat revistes, com *Mètode* i *Cosmos*, i llibres per a la Conselleria de Cultura. A més, ha il·lustrat llibres infantils com *L'estrella dansarina* i *El castell del sol*. En Edicions Bromera, ha il·lustrat els llibres *Els porquets*, *Amo del món* i *El fantasma que pagava lloguer*.

SUGGERIMENTS DIDÀCTICS I METODOLÒGICS

Les obres de teatre s'escriuen amb la finalitat de representar en un escenari les històries que narren, amb l'ajuda d'una sèrie de recursos —sovint extraliteraris— que condicionen l'estructura i el desenvolupament del text. No obstant això, els textos teatrals constitueixen un gènere literari —el dramàtic— i, en conseqüència, poden i deuen ser destinats també a la lectura. Fins i tot, permeten, a més d'una lectura individual com la de qualsevol altre gènere, una lectura col·lectiva i participativa realment lúdica i motivadora.

Per això, en atenció a aquest principi, la col·lecció Micalet Teatre ha optat per separar d'una forma clara les propostes d'escenificació i les propostes de treball sobre el text. Les primeres, destinades a facilitar l'objectiu final de qualsevol text teatral, s'inclouen en el mateix llibre on es publica l'obra. Les segones, que tenen l'objectiu de potenciar i enquadrar la lectura del text en un marc significatiu més ampli i enriquidor, es publiquen en un quadern separat que preserva, al mateix temps, el llibre com un objecte d'oci i de plaer personal.

Hem de tenir en compte que la lectura és, en si mateixa, una activitat atractiva i significativa, sense necessitat de cap altre tipus d'objectius pedagògics que la justifiquen. Per això, les activitats que es proposen en aquesta proposta d'ús didàctic estan pensades per a ser utilitzades de forma selectiva i a criteri del docent, si considera enriquidora una explotació i utilització escolar col·lectiva del llibre. En cap cas, haurien de ser emprades mai per a la realització de treballs individuals descontextualitzats o amb finalitat de control de la lectura.

Per altra banda, és necessari que les activitats que es plantegen estiguen relacionades entre si i que formen part d'un context amb interès per a l'alumnat. Convindria, per tant, planificar diverses estratègies que en fomentaren l'atenció i l'expectació, tant abans com durant o després de la lectura.

1. *Activitats a realitzar abans de la lectura del llibre*

Per exemple, per tal de crear el desig de conèixer una obra literària com *La princesa Neus i la Cuca Fera* es poden planificar i portar a terme una sèrie d'activitats semblants a les següents:

—Presentació del llibre a través d'un joc d'animació lectora. El professorat, en aquest cas, pot induir i fomentar l'interès per la lectura del llibre a partir de la introducció del debat a l'aula sobre la necessitat i la validesa dels desitjos. Què passaria si aquests no existiren? Com influiria la impossibilitat de desitjar en el nostre comportament quotidià? Viuríem més o menys feliços? etc. Després del plantejament de totes aquestes qüestions, el mestre o la mestra es trobarien en unes condicions ideals per a presentar el llibre i suggerir-ne la necessitat de la lectura.

—Presentació física del llibre. Portar-ne un exemplar a la classe o visitar la biblioteca del centre per tal de consultar-lo i oferir-lo a l'alumnat: fullejar-lo, fixar-se, per exemple, en la portada, en el tipus de lletra, en el nom de l'autor, comentar si resulta agradable o no, etc.

—Preparació d'una exposició amb llibres seleccionats pels alumnes que tinguen com a protagonista una princesa o un príncep.

—Preparació d'una altra exposició de llibres de teatre a la biblioteca d'aula amb l'aportació individual dels alumnes i amb la utilització del servei de préstec de la biblioteca del centre o de la biblioteca municipal.

—Assistència col·lectiva de la classe a la representació d'una obra de teatre.

—Realització d'un treball d'informació sobre l'autor de *La princesa Neus i la Cuca Fera*.

—Plantejament des d'un començament de la possibilitat de representar l'obra, si és que, una vegada llegida, rep l'acceptació de la classe.

2. Durant la lectura de l'obra

La lectura col·lectiva d'un llibre a classe permet fer comentaris per tal d'aprofundir el significat de certs passatges i el motiu d'algunes reaccions dels personatges. A més, durant la lectura d'una obra com aquesta, amb tants personatges, els docents han d'intentar enfocar la lectura com un joc de participació entre els alumnes.

3. Activitats a realitzar abans de la lectura del llibre

Evidentment, després de la lectura podem fer la resta de les activitats suggerides en les propostes de treball següents. Però, com hem dit ja, és recomanable que el mestre o la mestra les seleccione d'acord amb els interessos dels alumnes. A més s'ha de tenir en compte que el plaer de la lectura va molt sovint associat al plaer de l'escriptura i això fa que qualsevol treball en aquest sentit potencie també la primera.

PROPOSTES DE TREBALL*

(MATERIAL FOTOCOPIABLE)

* L'editor autoritza la reproducció d'aquestes *Propostes de treball* amb finalitats didàctiques, però recorda que no es permet la reproducció, per fotocòpia o altres mitjans, del llibre a què es refereixen aquestes propostes.

A) FITXA DE LECTURA

TÍTOL DE L'OBRA:

AUTOR:

IL·LUSTRADOR:

EDICIONS BROMERA

COL·LECCIÓ: Núm.:

1. Escriu el nom dels personatges principals de l'obra i digues si són bons o dolents.

.....
.....
.....
.....
.....
.....

2. Escriu el número de l'escena que més t'haja agradat i explica per què.

.....
.....

3. Quin és el tema principal del llibre? Tria l'opció adequada i torna-la a copiar.

- a) L'amor als animals i el respecte ecològic entre les espècies.
- b) La lluita del bé contra el mal i la necessitat de defensar els valors de la fantasia i els desitjos de les persones.
- c) La necessitat d'assumir les responsabilitats quan s'ha de lluitar per defensar la llibertat d'un poble.

.....
.....
.....

4. T'ha agradat la lectura d'aquesta obra de teatre o no?
Explica per què. La recomanaries als teus companys o no?

.....
.....
.....
.....
.....

B) ACTIVITATS COMPLEMENTÀRIES

1. Els personatges principals de l'obra *La princesa Neus i la Cuca Fera* tenen uns noms significatius i, en certa manera, simbòlics. Els que són bons, com Laura Desig de Xocolate o la princesa Neus Somni de Canesú, tenen noms poètics i, per contra, els personatges dolents tenen noms ridículs o lletjos: el bruixot Carabassot, el ministre Carracuca i la Cuca Fera.

Si hagueres de canviar-los els noms, quins altres elegiries que foren representatius de la mateixa imatge positiva o negativa dels personatges?

Laura Desig de Xocolate:

La princesa Neus Somni de Canesú:

El joglar Bonifaci:

El bruixot Carabassot:

El ministre Carracuca:

La Cuca Fera:

Per cert, canvia també el nom del País d'Arròs amb Panses per un altre que siga, alhora, adequat a la història:

.....

2. Pinta els quadres de les frases següents: de color verd, si són vertaderes, i de color roig, si són falses.

- Les bruixes furten el Llibre de les anotacions.*
- El joglar Bonifaci es converteix en ombra per un encanteri del bruixot Carabassot.*
- El ministre Carracuca vol casar-se amb la princesa.*
- El secretari del ministre Carracuca s'oposa a què aquest siga el futur rei.*
- Els follets ajuden la princesa Neus a recuperar el llibre on s'anoten els desitjos.*
- La princesa i la Cuca Fera tenen, finalment, una batalla feroç amb un duel d'espases.*

A continuació, proposa als companys i les companyes de jugar al joc de les frases vertaderes i falses. Fes-ne deu relacionades amb el contingut del llibre i que les destrien.

3. Al País d'Arròs amb Panses no solament estan desapareixent les esperances i els desitjos, sinó també les paraules. Per això, al text que hi ha a continuació se li n'han esborrat algunes. Torna'l a escriure, completant els espais buits amb paraules adequades i disposaràs d'un breu resum de l'obra.

Laura Desig de inicia el relat dels que, a continuació, es representen a escena. D'aquesta manera, comença una ambientada al País d'..... amb, un país on tot món viu, però on, una, unes sinistres roben el Llibre les Naturalment, amb aquest robatori les canvien. Els habitants comencen a patir la desgràcia i la, perquè els falta el on escriuen tots els seus, els i les esperances que després es fan realitat.

La princesa Somni de, amb l'ajuda dels seus amics, els, i amb col·laboració de les, intenta recuperar el furtat. S'acabem,

5. Busca en el laberint o sopa de lletres següent el camí correcte capaç de formar el nom de l'aiguamoll pel qual han de travessar la princesa, les bruixes i els follets. A continuació, pinta de verd les caselles de les lletres corresponents.

Q	U	E	C	O	N	T	E	N
U	U	S	V	R	T	R	B	T
E	E	T	R	S	S	O	V	M
T	T	O	I	A	P	O	B	E
R	R	O	S	T	M	R	B	T
U	I	S	L	E	M	T	O	R

6. A la pàgina 38, el ministre Carracuca es posa nerviós i, en assabentar-se de la presència del joglar, exclama: *Per totes les cues de sargantana coixa!* Busca al text de l'obra teatral que has llegit dues exclamacions més i utilitza-les en l'escriptura de dos textos breus que tinguin un sentit.

Expressió 1:

Text:

.....

Expressió 2:

Text:

.....

7. Al llarg de l'obra ens trobem amb diversos textos de caràcter poètic: cançons, endevinalles, poemes breus, etc. Molts d'aquests textos es construeixen, principalment, a partir de jocs de paraules i d'expressions populars com ara *això era i no era*, *camina que caminaràs*, *plou i fa sol*, etc. Fixa't en els exemples del llibre i escriu un poema que, al mateix temps, pugui ser recitat per qualsevol personatge de l'obra que tu elegisques.

Personatge elegit:

(Escriu el poema en un full o en la teua llibreta de classe.)

8. La història de la princesa Neus i el seu poble, el país d'Arròs amb Panses, es resol finalment gràcies a la solució dels enigmes plantejats en una sèrie d'endevinalles. Escriu-ne tu a continuació una altra. Si no en saps cap, consulta-ho als teus pares, iaïos, parents, amics, etc. No t'oblides d'escriure a sota la solució de l'endevinalla.

Endevinalla:

.....
.....
.....
.....
.....

(Solució:))

9. Juguem a ser escriptors i escriptores. Gràcies a la princesa Neus i els seus amics, les ombres són desembruixades. Entre aquestes hi ha el joglar Bonifaci. Quan són alliberats, tots els personatges s'abracen i es besen, i l'obra s'acaba d'aquesta manera. Però ara has d'agafar paper i bolígraf i inventar-te una escena anterior a l'escena final: l'encontre entre la princesa i el joglar. De quina manera es retroben? Quines coses diuen? Com s'expressen el seu amor? Etc.

Vinga, va! Posa't a la feina.

10. L'obra *La princesa Neus i la Cuca Fera* ens parla de la importància de tenir desitjos i somnis. Per això, et proposem un exercici que requereix molta reflexió: escriu quins són els teus cinc millors desitjos que voldries que es feren realitat.

11. Proposa als teus companys i companyes de classe la realització d'un debat sobre l'actitud del ministre Carracuca i de la de totes aquelles persones que per tal d'aconseguir el poder i la riquesa són capaces de fer el que faça falta i d'actuar sense escrúpols. Què en penses? Justifiqueu la seua forma de ser o no? Creieu que aconsegueixen la felicitat? Aquestes persones són realment estimades? Etc., etc.

12. Imagina que, en col·laboració amb els teus companys, vas a escenificar *La princesa Neus i la Cuca Fera*. Com és lògic, s'hauran d'elaborar uns cartells per anunciar a la gent el dia i l'hora de l'estrena. Per tant, dissenya'n un, individualment o en equip.

Tingues en compte que aquests cartells informen també del títol de l'obra, de l'autor, de la companyia que la representa, dels actors i les actrius, de l'horari, etc. No oblidis tampoc que un bon cartell ha de ser estèticament atractiu i bonic.

